

157
VI / 159

D. S. D.

69

A P H O R I S M I
DE METALLIS.

Quorum Veritatem,

Præfide,

CLARISS. ET EXCELLENTISS. VIRO

DN. PETRO Guliel: F. LAVREMBER-
GIO PHILOSOPH. ET MEDIC. DOCT.

ET PROFES: IN GYMNASIO HAMBVR-
GENSI:

Publicâ Disputatione tuebitur

HINRICUS KREVET & SAXONIBUS
HERFORDIENSIS.

*Ad D. 23. Septemb. Hor. VII. Matutina in,
auditorio Philosophico.*

HAMBURGI, ex Typographia PAULI Langii,
ANNO clc lxc xv.

I

AMPLISSIMIS CONSULTISSIMIS

Prudentissimisq; Viris

DN. ERICO SOLTOW

DN. GEORGIO à FECHTEN

DN. ALBERTO ab EITZEN J.U.L.

DN. EBERHARDO TWESTREN-

GIO J. U. L.

*Patribus patriæ vigilantissimis ac Senatoribus inclytæ
Hamburgensium Reipub. laudatissimis, præterea Gymnasiarchis
meritissimis, D.D. patronis ac fautoribus suis sub-
misse venerandis.*

SIMUL ETIAM

*Literatissimis, generis familiarq; dignitate & antiquitate,
omnium quoque virtutum splendore conspicuis viris
Juvenibus Patriciis*

DN. JOACHIMO WETKEN

DN. MARTINO à FECHTEN

DN. JODOCO GRAVEN

Mæcenatibus & Patronis suis officiosè colendis

*Aphorismos hosce Physicos debitæ observantiæ & gratitudi-
nis ergo offert & consecrat.*

HINRICUS Kreyet R.

APHORISMI DE METALLIS.

THESIS I.

Imposterum Metalla & precia rerum dicemus, ituri in viscera Telluris, quæ alibi divitiis foditur, dùm aurum & argentum quærimus: alibi deliciis, ob gemmas & digitorum pigmenta: alibi temeritati, ob ferrum auro ipso gratius inter bella & cædes.

II.

Mineralium formas essentielles ignoramus, quas potentissimas arguunt diuturnitas & accidentia quibus comitantur. Paucorum etiam virtutes novimus. Et quamvis omnes fibras terræ persequamur, vivamusque super excavatam, vix tamen venit ad fundum, in quo veritas & perfecta horum cognitio delitescit.

III.

Nos metalla ponimus inanima. Qui narrationibus Aristotelicis adhiberet fidem, animata crederet, & nasci simili modo, quo vegetalia. Scribit enim æs in Cypro circa Tirrhiam contusum seminari à rusticis

cis & maturum cum foenore colligi. Ita in Pieria Macedonia ab antiquis regibus defossū aurum renatum est magnitudine sesquipedali. Chemicorum nullus est qui ex venis, augmento, excretionibus eorundem vitam & animam non colligat.

IV.

Nascuntur metalla è viscoso subterraneo halitu, aquâ & terrâ metallari oriundo, vel potius è sulphure & argento vivo. Hinc causam petimus, cur inter meteora connumerentur ab Aristotele.

V.

Materiam hanc calor coquit ac coagulat: frigus cætera condensat. Nam videmus perfecta etiam metalla, liquata ignique denuo remota ultro crescere. Humor tamen multum juvat; unde locis humidiusculis uberius proveniunt.

VI.

Patria omnium & genitale solum Terra est. sicuti extra foeminæ uterum non gignitur infans, sic nec extra illam Metalla. Multa summâ sui parte tribuit Tellus, ut minime parca facilisque in omnibus quæ profunt, sed plurima quoque intra se occultavit quæ non nascuntur.

VII.

Omnia aliquam terræ portionem acceperunt: alia maiorem aliis. Hinc non omnia æque pura: Hinc etiam rubigo, quæ est exsiccata terræ portio: quo

quo puriora, eo minus totius concretionis admistum gerunt; minusque facile concipiunt rubiginem.

VIII.

AURUM corporum horum perfectissimum est, ortum è Mercurio puriori & sulphure præstantiori. Hermetici dicunt (non tamen ex nostro ingenio) esse unicum Naturæ amorem: quippe quo solo formando perpetuò occupetur. Cætera quasi vitia esse & monstra, quæ dum producat quum finis sui foeliciter nequit potiri.

IX.

Nullum est quod malleo tam benè diducitur atque hoc. Terra grani unius portio ad longitudinem centum & plus quam triginta pedum extenditur: Una ejus uncia ultra decem terræ jugera tegit. Tantam tenuitatem addit manus artificis. Nullum etiam quod æque firmum ac constans. Uni nil deperit auro ignibus exposito. *θεωρεῖς ἐψόμην αὐτὰς ἑδεῖεν*: quoque arsit sæpius eo proficit magis ad bonitatem. Pondus ei inter metalla summum. Plinius falso retulit vinci à plumbo.

X.

ARGENTUM sulphure quoque satismundo alboque constat & Mercurio defoecato: sed tamen & ille & hoc aliquid impuritatis addunt: ille quia albæ *περλαμύνη* nigras inducit litteras, & igni fuscum redditur: hoc quia non prorsus alienum à combustionem.

Cætera de genere hoc longius abeunt à duorum istorum excellentiâ: scilicet principia fugacia acceperunt & impura, quæ non sustinent fulmen excoctoris: Talia sunt argentum vivum, plumbum utrumque, cuprum, ferrum, æs. Hoc postremum præ reliquis æternam habet perseverantiam, nec ut aurum rubigine tangitur, seu aquâ demersum seu terrâ.

Restat natura lapidum, præcipuum superbiæ adminiculum, & potior morum infania, ut Marmora cum succis, & Chrystalli cum murrhinis sileantur. Multi sunt horum census. Factitii, ut lateres. Transmutati, ut arbores & lithospermi semen, quæ lapidescunt tempore: itemq; arbor corallium. Producti in animalium corporibus, ut calculus: Sub terra nati, ut Magnes, & aliæ in actum Naturæ coactæ majestates.

Adamas & splendore, & precio, & raritate primus. Celebris est illius indomita vis, quæ duarum violentissimæ naturæ rerum, ferri ignisque contemptrix, hircino sanguine rumpi creditur. Hæc fabulosa ferè hodie deprehendimus: Illud quidem de igni verum confirmat experientia: At de sanguine foedissimi animalium non item. Vidimus magnum ex Oriente advectum adamantem, qui ad levem contactum cæli medius disruptus est: Vidimus alium qui mallei ictu in pulverem est comminutus.

Saphi-

DE METALLIS.

XIV.

Saphirus post Adamantem durissima est gemmarum, ut Sarda mollissima. Ille difficulter, hæc ex facili sculpitur, sculptaque sola fere ceram non aufert:

XV.

Eranos (nos Turcosam vocamus) si quâ gestetur ab homine languescente & morbido, & ipsa nativo vigore orbata expallescit. Iterum cum convalescente reviviscit: Id non caret ratione physicâ.

XVI.

Sic Corallium quoque, *λίγος δένδρον*, cuius sub aquis baccæ candidæ & ad modum ceræ flexiles, aquis exemptæ durescunt cum rubore: Hoc inquam à viro gestatum exuberantius rubet quam à foemina, cuius consuetudine in pallorem languescit: Etiam huius rei ratio potest dari.

XVII.

Magnes vulgaris quidem est, cuius pondo duabus argenti drachmis fere emitur: quid tamen illo mirabilius? Ecquid pigrius illius rigore? Ecce brachia illi manusque natura tribuit. Pugnae ferri durities cedit & moras patitur tracta à magnete, domitrixque illa rerum materies ad hunc currit, adsistit, & complexu hæret.

XVIII.

Etiam majus in illo miraculum, quod antiqua sapientia ignoravit. Convertit se spontè suâ ad suos polos

DE METALLIS.

Polos in Boream & Austrum, qui constanti & immutabili intervallo 22 g, 30 m. à cardinibus terræ recesserunt. In terra hi poli sunt non in cœlo, aut aëre, aut nescio quo inani.

XIX.

Plinius scribit, Magnetem allio illitum perdere facultatem attractricem, aut si illi adamas adjungatur propius, Nobis hoc aliquoties tentantibus, nihil tale fuit observatum. Interim scimus, pinguedine oblitum imbecillio rem fieri quidem, è contra fortio rem, si ferreis laminis circumdetur undique.

CORONIDES.

I. Non solum plantis & animalibus, sed veris quoque lapidibus vescimur homines, qui & ficibus & melle sunt dulciores.

II. Imò è lapidibus aneo mortario contusis mantilia teximus & vestes, sat vili precio nostrâ hâc atate: Plinii vero tempore æquabant precia excellentium Margaritarum.

III. Si verum id quod de puero Silesio referunt, jam aurum etiam in hominis corpore intra gingivarum alveolos nascitur: Puero enim illi aureus dens succrevit.

IV. Quaritur an vera sit metamorphosis, quoties ferrum aquis certis injectum in Cuprum degenerat.

V. Mirum, quo pacto Aurum à moderato hominis calore concoquatur, (propinant enim id Medici) quod nullo igni demari potest.

